

Konkurentsiamet

Tatari 39
10134 Tallinn
E-post info@konkurentsiamet.ee;
armin.ilisson@konkurentsiamet.ee

06.05.2024

Esitatud e-posti teel

**AS Alexela, Elektrum Eesti OÜ ja Eesti Energia AS
VAIE
Konkurentsiameti 05.04.2024 otsusele nr 7-10/2024-007**

Vaide esitajad:

AS Alexela
registrikood 10015238
aadress Roseni tn 11, 10111 Tallinn

Elektrum Eesti OÜ
registrikood 11399985
aadress Endla tn 15, 10122 Tallinn

Eesti Energia AS
registrikood 10421629
aadress Lelle tn 22, 11318 Tallinn

AS Alexela esindajad:

**vandeadvokaat Mart Blöndal
vandeadvokaadi abi Taaniel Sivonen**
Advokaadibüroo COBALT
Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn
tel 665 1888
menetlusedokumentid: menetlus@cobalt.legal
e-post: mart.blondal@cobalt.legal; taaniel.sivonen@cobalt.legal

Elektrum Eesti OÜ esindaja: juhatuse liige Agnes Makk

Endla tn 15, 10122 Tallinn
e-post: agnes.makk@elektrum.ee

Eesti Energia AS esindajad: juhatuse liige Marlen Tamm

juhatuse liige Kristjan Kuhi
Lelle tn 22, 11318 Tallinn
e-post: marlen.tamm@energia.ee; kristjan.kuhi@energia.ee

Vastustaja:

Konkurentsiamet
registrikood 70000303
aadress Tatari tn 39, 10134 Tallinn
tel 667 2400
e-post info@konkurentsiamet.ee;
armin.ilisson@konkurentsiamet.ee

TAOTLUS:

- 1 **Rahuldada vaie ning tunnistada Konkurentsiameti 05.04.2024 otsus nr 7-10/2024-007 kehtetuks osas, milles Konkurentsiamet kooskõlastas Elering AS bilansiteenuse hinna arvutamise uue meetoodika.**

1 FAKTILISED ASJAOLUD

- 1.1 Konkurentsiamet kooskõlastas 05.04.2024 otsusega nr 7-10/2024-007 („**Otsus**“) Elering AS (registrikood 11022625) poolt 20.03.2024 Konkurentsiametile esitatud bilansiteenuse hinna arvutamise ühtse meetoodika („**Metoodika**“), mis näeb muuhulgas ette täiendava bilansiteenuse tasu sageduse juhtimise reservvõimsuse hankekulude katmiseks („**Sagedusreservide Tasu**“) ning kahekuulise etteteatamise tariifide muutumisest.
- 1.2 Vaide esitajate hinnangul on Otsus materiaalselt õigusvastane ning tuleb kehtetuks tunnistada. Vaide põhjendused on alljärgnevad.

2 KAEBEÕIGUS

- 2.1 Vaide esitajatel on õigus käesolev vaie esitada, kuna vaide esitajad on bilansihaldurid, kelle kohustused sõltuvad vahetult vaidlustatava Otsusega Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud Elering AS-i Meetoodikast.
- 2.2 Haldusmenetluse seaduse („**HMS**“) § 71 lg 1 kohaselt võib vaide esitada isik, kes leiab, et haldusaktiga on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi. Vaide esitamise õigust hinnatakse sarnaselt kaebeõigusele halduskohtumenetluses lähtuvalt subjektiivse õiguskaitse põhimõttest, mille kohaselt saab isik teha pöördumise eelkõige enda (subjektiivse) õiguste kaitseks (halduskohtumenetluse seadustiku („**HKMS**“) § 44 lg 1).
- 2.3 Vaide esitajad tegutsevad bilansihalduritena, kelle avatud tarne tagatakse Elering AS-ga sõlmitud bilansilepingu alusel. Elering AS määrab ühepoolset bilansiteenuse hinna vastavalt Konkurentsiametiga kooskõlastatud Meetoodikale (elektriturseaduse („**ELTS**“) § 53 lg 6). Muutused bilansiteenuse hinnastamise meetoodikas mõjutavad vahetult vaide esitajate poolt Elering AS-le makstavaid tasusid ning seeläbi ka vaide esitajate enda teenuse hinnastamist. Kuna Elering AS saab vaide esitajate suhtes Meetoodikat rakendada ühepoolset Konkurentsiameti Otsusega antud kooskõlastuse põhjal, tuleb vaide esitajate õiguskaitse tagada Otsuseni viinud haldusmenetluses, muuhulgas läbi käesoleva vaide lahendamise.
- 2.4 Menetluse efektiivsuse huvides on vaide esitajad otsustanud esitada ühise vaide, olles seejuures igaüks õigustatud esitama individuaalset vaiet. Vaide esitajad paluvad Konkurentsiametil lahendada võimalusel käesoleva ühise vaide ühe otsusega kõigi vaide esitajate suhtes. Kui Konkurentsiamet ei pea seda võimalikuks, palume käsitleda käesolevat vaiet kolme eraldiseisva vaidena, üks individuaalne vaie iga vaide esitaja kohta.

3 OTSUSE ÕIGUSVASTASUS

- 3.1 Haldusakt on HMS § 54 kohaselt õiguspärane, kui ta on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastab vorminõuetele.
- 3.2 Vaide esitajate hinnangul on Otsus materiaalselt õigusvastane tulenevalt vastuoludest kehtiva õigusega ning ebaproportsionaalsuse ja kaalutusvigade tõttu osas, milles Konkurentsiamet kooskõlastas Elering AS Meetoodika. Vaide esitajad seejuures möönavad, et juhul kui uued tasakaalustamise tooted või muudatused tasakaalustamise turul mõjutavad

Elering AS bilansihalduse finantsneutraalsust, võib esineda vajadus bilansiteenuse hinnastamise meetodika muutmiseks ning ka täiendava bilansiteenuse tasukomponendi kehtestamiseks, kuid bilansiteenuse tasu struktureerimisel tuleb tagada kooskõla õigusaktidega, proportsionaalsus ning vaide esitajate subjektiivsed õigused.

- 3.3** Otsuse õigusvastus põhineb kokkuvõtlikult järgmistel Meetoodikas esinevatel puudustel: (i) Sagedusreservide Tasu kooskõlastamisega luuakse uus avalik-õiguslik tasu, mille olulisi elemente ei ole vajalikul määral õigusaktides reguleeritud (**punkt 3.5**); (ii) Sagedusreservide Tasu arvestuse ja kogumise põhimõtted on vastuolus kehtiva õiguse ja selle eesmärkidega ning kahjustavad ülemääraselt vaide esitajate konkurentsivõimet (ning teiste elektrituruosaliste vahelist konkurentsi) (**punkt 3.6**); ning ebaproportsionaalsed, jättes arvestamata vaide esitajate (ning teiste elektrituruosaliste) õigustatud huvidega (**punkt 3.7**).
- 3.4** Konkurentsiamet oleks pidanud tagama eeltoodud puuduste kõrvaldamise Otsuseni viinud haldusmenetluses või keelduma Meetoodika kooskõlastamisest. Otsus puudustega Meetoodika kooskõlastamise kohta on õigusvastane ning tuleb kehtetuks tunnistada. Üksikasjalikud õiguslikud põhjendused on alljärgnevad.
- 3.5 Konkurentsiameti Otsus ei ole kooskõlas kehtiva siseriikliku õigusega, kuna Konkurentsiamet väljus Sagedusreservide Tasu kooskõlastamisel volitusnormi (ELTS § 53 lg 6) piiridest.**
- 3.5.1** Otsusega kooskõlastatud Meetoodika kohaselt saab Elering AS alates 01.01.2025 õiguse nõuda bilansihalduritelt bilansiteenuse tasu (Meetoodika punktis 2.5.2 sätestatud tootmise ja tarbimise tariifi) raames Sagedusreservide Tasu. Sellise täiendava tasu kehtestamine (kooskõlastamine) on õigusvastane tulenevalt vastuolust Põhiseaduse („PS“) §-ga 113, mille kohaselt tuleb kõik avalik-õiguslikud tasud kehtestada seadustes.
- 3.5.2** Kõik avalik-õiguslikud rahalised kohustused tuleb kehtestada Riigikogus vastuvõetud seadustes (3-4-1-10-00, p 20). Seaduses tuleb kindlaks määrata rahalise kohustuse olemuslikud elemendid, mh kohustuse suuruse kindlakstegemise tingimused ja tasumise või sissenõudmise kord (3-4-1-14-09, p 28). Erandlikult võib seadusandja avalik-õigusliku rahalise kohustuse kehtestamise delegeerida täidesaatvale võimule, kui see tuleneb kohustuse iseloomust ja seaduses sätestatakse diskretsiooni ulatus, mis tagab rahalise kohustuse suuruse kindlaksmääramise objektiivsetel alustel, võimaldab kohustatud subjektil piisava täpsusega näha ette kohustuse ulatust ja selle täitmise üksikasju ning tagab isikute võrdse kohtlemise (3-4-1-14-09, p 33). Eelnevaid põhimõtteid kinnitab Vabariigi Valitsuse määruse nr 180 „hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ („HÖNTE“) § 12 p 4, mille kohaselt ei saa volitusnormiga üle anda (seadusandja) õigust reguleerida avalik-õiguslikke rahalisi kohustusi.
- 3.5.3** Sagedusreservide Tasu on selgelt avalik-õiguslik rahaline kohustus, kuna see kehtestatakse bilansihaldurite suhtes ühepoolselt riigi äriühingu (Elering AS) poolt haldusorgani (Konkurentsiameti) heakskiidul. Seejuures ei ole Sagedusreservide Tasuga kaetav reguleerimisvõimsuse hankimise kulu seotud vastusooritusega bilansihaldurile, vaid bilansihaldurit kohustatakse tasuma elektrienergia tootjate ja tarbijate kulu (Otsuse lk 9). Taolise tasumudeli aktsepteerimist saab nõuda vaid avalik-õiguslikus suhtes. Elering AS on võimupositsioonis ning bilansihaldurid ei saa bilansiteenuse hinna kujunemist mõjutada väljaspool vaidlusaluse Otsuseni viinud haldusmenetlust, mis samuti kinnitab, et kehtestatud tasu on avalik-õiguslik (vt 3-4-1-15-07 p 17 ja 18).
- 3.5.4** Otsuse õigusliku aluse (ELTS § 53 lg 6) kohaselt töötab Elering AS (süsteemihaldur) välja bilansiteenuse hinna arvutamise ühtse meetodika ja kooskõlastab selle Konkurentsiametiga. Bilansiteenuse hind koosneb eeskätt bilansienergia hinnast, mille arvestamist ja tasumise korda reguleerivad nii ELTS § 51-54, Euroopa Liidu Komisjoni määruse 2017/2195 (elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri, „Määrus 2017/2195“) artiklid 52-55, kui ka elektrituru toimimise võrgueeskirja § 25. Kuna tasu olulised elemendid on sel juhul õigusaktides ettenähtud, saab Konkurentsiamet bilansienergia hinna arvutamise meetodika

nõuetekohaselt kooskõlastada. Küll aga ei anna ELTS § 53 lg 6 Konkurentsiametile volitust kooskõlastada bilansiteenuse tasu komponente, mille olemuslikud elemendid ei tulene seadusest ja mille ulatust ei saa kohustatud isikud (bilansihaldurid) piisava täpsusega ette näha.

3.5.5 Määruse 2017/2195 artikli 44 (3) kohaselt võib Elering AS (põhivõrguettevõtja) teha ettepaneku bilansihalduritelt täiendavate tasude võtmiseks, et katta mh reguleerimisvõimsuse kulud, mille peavad heaks kiitma asjakohased reguleerivad asutused. Tulenevalt PS §-st 113 saab taolise tasu kehtestada (ning ettepaneku heaks kiita) üksnes juhul, kui tasu olulised elemendid (3-4-1-14-09, p 33: diskretsiooni ulatus, mis tagab rahalise kohustuse suuruse kindlaksmääramise objektiivsetel alustel, võimaldab kohustatud subjektil piisava täpsusega näha ette kohustuse ulatust ja selle täitmise üksikasju ning tagab isikute võrdse kohtlemise) on sätestatud õigusaktides. ELTS § 53 lg 6 ei anna Konkurentsiametile õigust kooskõlastada seadusväliseid avalik-õiguslikke makseid (PS § 113, HÕNTE § 12 p 4). Sagedusreservide Tasu olulisi elemente ei ole seaduses reguleeritud, mistõttu on Otsus Sagedusreservide Tasu sisaldava Metoodika heakskiitmiseks õigusvastane.

3.5.6 Euroopa Liidu õigusest tulenev võimalus kehtestada täiendav bilansiteenuse tasu ei tähenda, et tasu võiks kehtestada mistahes vormis. Määruse 2017/2195 artiklis 44 (3) kirjeldatud täiendava tasu loomisel tuleb järgida siseriikliku õiguse piiranguid (PS § 113) ning kehtestada tasu olulised elemendid õigusaktides. Kuna Otsusega heakskiidetud avalik-õigusliku Sagedusreservide Tasu olulisi elemente ei ole õigusaktides reguleeritud, on Otsus õigusvastane vastuolu tõttu ELTS § 53 lg 6 volitusnormi piiride ja kõrgemalseisva õigusega (PS § 113).

3.6 Konkurentsiameti Otsusega kinnitatud Metoodika ei ole kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

3.6.1 Konkurentsiameti Otsus on õigusvastane, kuna kooskõlastatud Metoodikas ettenähtud Sagedusreservide Tasu kogumise põhimõtted on vastuolus Euroopa Liidu elektriregulatsiooni ja selle eesmärkidega.

3.6.2 Lähtuvalt Määruse 2017/2195 artiklist 5 (1) tuleb Konkurentsiametil bilansiteenuse hinnastamise ettepaneku läbivaatamisel tagada kooskõla määruse eesmärgiga, aidata kaasa turgude lõimimisele, mittediskrimineerimisele, tõhusale konkurentsile ja turu nõuetekohasele toimimisele. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2019/944 (elektrienergia siseturu ühised normid, „**Direktiiv 2019/944**“) artikli 5 (4) kohaselt peab riiklik sekkumine elektri hinnakujundusse olema muuhulgas selgelt määratletud, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja kontrollitav; ning ei tohi turuosalistele diskrimineerival viisil kaasa tuua lisakulusid. Konkurentsiameti Otsus ei ole eelnevate põhimõtetele kooskõlas.

3.6.3 Elering AS kirjeldab oma 25.03.2024 elektrituru nõukoja esitluses (**lisa 1**, lk 12), kuidas Sagedusreservide tasu (reservvõimsuste hankimise kulu) ei ole bilansihalduri kulu. Vastav kulu peaks olema tootja või tarbija kulu (Otsuse lk 9). Samas puudub mehhanism, mis lubaks bilansihalduritel Sagedusreservide Tasu ühetaoliselt klientidele edasi arveldada. Otsusele eelnenud avaliku konsultatsiooni käigus osutati, kuidas Sagedusreservide tasu võiks olla osa võrgutariifist või näidatav eraldi kulureal (Otsuse lk 8). Elering AS ja Konkurentsiamet lükkasid need ettepanekud tagasi, olles seejuures möönnud, et Kesk-Euroopas hüvitatakse reservvõimsuste hankimise kulu just osana võrgutariifist (Otsuse lisa „*Balancing Capacity Cost Settlement*“ lk 8). Elering AS on kinnitanud, et Otsusele tuginevas tasusüsteemis peavad kõik avatud tarnijad muutma oma elektrilepingute hinnastamise struktuuri, nii et sõltumata paketest saab müüja lisada kliendile juurde Elering AS avaldatud bilansiteenuse tariifid (lisa 1, lk 12). See aga ei ole alati võimalik ning põhjustab olulisi turuosalisi kahjustavaid konkurentsimoonutusi.

3.6.4 Elektrimüüjad sõlmivad praktikas tarbijatega pikaajalisi (sh fikseeritud hinnaga ja lõpetamistasuga) lepinguid, mille täitmiseks ostetakse turult elektrit ette. Konkurentsiameti Otsuses toodud kaalutus, kuidas bilansihaldurid on osa 2025. aasta elektrilepinguid

sõlminud enne Sagedusreservide Tasuga arvestamist (Otsuse lk 15-16), ei kajasta probleemi tegelikku ulatust. Täiesti tavapärane on elektrilepingu sõlmimine kolmeaastaseks perioodiks fikseeritud hinnaga, kusjuures lõpetamistasuga elektrilepingute perioodid on sageli mitu korda pikemad. Pikemaajalisi hinnakokkuleppeid leiab ka teatud börsihinnaga elektrilepingutest (kokkulepe marginaali ja kuutasu osas) ning riigihangete puhul (hankijate fikseeritud tingimused). Sagedusreservide Tasu edasiarveldusmehhanismi puudumise tõttu pannakse elektrimüüja seeläbi valiku ette, kas kanda tasu oma marginaalist (mis võib tähendada, et teenust pakutakse kahjumlikult) või muuta kliendiga sõlmitud lepingut (mis võib anda kliendile õiguse pikaajaline leping üles öelda (ilma lõpetamistasuta), mispuhul kaotab elektrimüüja oodatava käibe, mis pidi katma konkreetse kliendi teenindamiseks etteostetud elektrienergia kulu). Seeläbi diskrimineeritakse bilansihaldureid ja elektrimüüjaid, kelle lepingutingimused ei võimalda Sagedusreservide Tasu kliendile edasi arveldada. Kokkulepitud hinnaga lepingute puhul jääb vastav kulu bilansihalduri või elektrimüüja kanda, mis kahjustab turuosaliste konkurentsivõimet ja toob neile kaasa lisakulusid. Metoodikas ega Otsuses ei ole sellega sisuliselt arvestatud.

- 3.6.5 Bilansiteenuse tasusüsteemiga tuleb soodustada turuosaliste vahelist konkurentsi (Määruse 2017/2195 artikkel 44 (1) g)). Metoodikast puuduva Sagedusreservide Tasu edasiarveldusmehhanismi tõttu on Konkurentsiameti poolt Otsusega heakskiidetud tasusüsteem aga hoopis konkurentsi kahjustav ning Otsus seega vastuolus Määruse 2017/2195 artiklitega 5 (1) ja 44 (1) g); ning Direktiivi 2019/944 artikliga 5 (4).
- 3.6.6 Sagedusreservide Tasu kujunemine ei ole ühtlasi piisavalt selge ning läbipaistev. Kinnitatud Metoodika kohaselt saaks Elering AS kahekuulise etteteatamisega bilansihaldurilt nõuda mistahes suuruses tasu. Läbipaistvuse puudumist näitlikustab hästi see, kuidas Konkurentsiameti poolt avaldatud Otsuse ära kirjas on ärisaladusena kinni kaetud Sagedusreservide Tasu prognoositavad suurusjärgud (Otsuse lk 13, tabel 3).
- 3.6.7 Sagedusreservide Tasu tuleks sätestada seaduses ning konkretiseerida bilansiteenuse hinnastamise metoodikas. Otsusega kehtestatud tasu puhul puuduvad vajalikud tasupõhimõtted nii seadusest (vt **punkt 3.5**) kui Metoodikast. Seeläbi saab Elering AS (riigi äriühing) Metoodikale tuginedes katta kulusid bilansihaldurite arvelt, ilma et bilansihalduritel oleks reaalne võimalus neid kulusid prognoosida või kontrollida. Otsuses esitatud põhjendused kahekuulise etteteatamise rakendamiseks on ekslikud – lühikese etteteatamisperioodi õigustamiseks kirjeldatakse, kuidas avatud tarnijad edastavad tariifid klientidele (Otsuse lk 14). Eelnevalt on selgitatud, miks see ei ole alati võimalik (**punkt 3.6.4**).
- 3.6.8 Arvestades, et Elering AS ei ole pelgalt bilansihaldusega tegelev süsteemihaldur, vaid ka võrguettevõtja (ülekandevõrguteenus), elektritootja (Kiisa elektrijaam) ning elektrimüüja (omatoodetud elektri müük), peaks Metoodikat heakskiitev Otsus andma hinnangu ka bilansihalduse tulude ja kulude põhjendatusele.
- 3.6.9 Otsuse lk 11 kohaselt on üheks bilansiteenuse kulukomponendiks bilansiteenuse administratiivkulud – süsteemihalduri kulud bilansiteenusega seotud personalile, IT süsteemidele ja üldkuludele. Vaide esitajatele teadaolevalt kasutatakse Elering AS IT süsteeme ja vastavat IT teenistust keskselt kõigis Elering AS tegevusvaldkondades, mis seab kahtluse alla bilansiteenuse kulude eraldamise muust tegevusest. Sama kahtlus tõstatub ka seoses Elering AS personali- ja üldkuludega.
- 3.6.10 Bilansienergia hinna kujunemisel ning bilansihalduseks vajalikke teenuseid kasutades tuleb tagada läbipaistvus (ELTS § 39 lg 6 ja § 40 lg 4). Konkurentsiametil on õigus nõuda Elering AS-lt tulude ja kulude jaotust eraldi süsteemi bilansi hoidmise ja selgitamise ning muu tegevuse kohta (ELTS § 39 lg 5). Otsusest ei nähtu, et Elering AS bilansihalduse seniseid tulusid ja kulusid oleks analüüsitud, mistõttu ei saa veenduda Sagedusreservide Tasu kehtestamise vajalikkuses. Otsuses kirjeldatakse küll Elering AS soovi täiendavaks rahastuseks, kuid ei kontrollita, kas see on bilansihalduse finantsneutraalsuse tagamiseks vajalik. Seega ei ole Sagedusreservide Tasu kujunemine selge ega läbipaistev.

3.6.11 Otsusega Metoodika kinnitamine kui riiklik sekkumine elektri hinnakujundusse on olnud õigusvastane, kuna täiendava tasu arvestuspõhimõtted ei ole piisavalt selged, kontrollitavad ja läbipaistvad. Otsusega Metoodikale antud kooskõlastus volitab Elering AS-i bilansihalduritelt reguleerimisvõimsuse kulusid sisse nõudma, jättes bilansihaldurid ilma vajalikest õiguslikest tagatistest, mis lubaks kulusid prognoosida, kontrollida ja klientidele edasi arveldada. See on vastuolus nii Direktiivi 2019/944 artikliga 5 (4), ELTS § 39 lg 6 ja § 40 lg 4, kui ka siseriiklike tasude kehtestamise reeglitega (**punkt 3.5.2**).

3.7 Konkurentsiameti Otsus on ebaproportsionaalne ning sisaldab olulisi kaalutusvigu.

3.7.1 Konkurentsiametil on ulatuslik kaalutusruum ELTS § 53 lg 6 alusel bilansiteenuse hinna arvutamise metoodika kooskõlastamisel. Mida ulatuslikum on kaalutusruum, seda põhjalikum peab olema motivatsioon konkreetse otsuse tegemiseks (3-3-1-66-03 p 19 lg 4). Seejuures tuleb Konkurentsiametil ELTS § 53 lg 6 alusel toimivas haldusmenetluses tagada turuosaliste õiguste kaitse – bilansiteenuse hinnastamise metoodika kohasus, vajalikkus ning proportsionaalsus seatud eesmärgi suhtes (HMS § 3 lg 1), mispuhul tuleb arvestada kõigi oluliste asjaoludega ning kaaluda põhjendatud huve (HMS § 4 lg 2). Konkurentsiameti Otsus sisaldab kaalutusvigu ning on ebaproportsionaalne taotletava eesmärgi suhtes.

3.7.2 Haldusakt on proportsionaalne, kui selles sisalduvad õiguste ja vabaduste piirangud on sobivad, vajalikud ja mõõdukad (3-3-1-10-03, p 46). ELTS § 53 lg 6 eesmärk on kehtestada bilansiteenuse tasusüsteem, mis tagab: (i) süsteemihalduri finantsneutraalsuse; ja (ii) võimaldab bilansiteenuse majandusliku tulemi anda edasi võrgu kasutajale (Määruse 2017/2195 artikkel 44 (2)). Konkurentsiameti Otsus sobib ehk süsteemihalduri finantsneutraalsuse saavutamiseks (Otsuse põhjal ei saa selles veenduda – vt **punkt 3.6.10**), kuid kindlasti mitte bilansiteenusega seotud kasumi või kahjumi võrgukasutajale edasi andmiseks (puuduva edasiarveldussüsteemi tõttu võib Sagedusreservide Tasu jääda võrgu kasutaja asemel bilansihaldurite kanda – vt **punkt 3.6.4**). Seega ei ole Otsus proportsionaalne juba ainuüksi sobivuse kriteeriumi alusel.

3.7.3 Otsus ei täida vajalikkuse kriteeriumit. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui valitud abinõu, kusjuures tuleb arvestada, mil määral koormavad erinevad abinõud kolmanda isikuid (3-3-1-10-03, p 46). Sagedusreservide Tasu saaks hüvitada osana võrgutariifist või kehtestada eraldiseisval kulureal kajastatava maksena (sarnaselt taastuenergia tasuga), mis toetaks selle edasiarveldamist klientidele (kulu ei peaks katma elektrienergia hind, mis võib olla fikseeritud). Selline abinõu oleks bilansihalduritele vähem koormav ning ühtlasi sobiv, et saavutada 2017/2195 artiklis 44 (2) sätestatud eesmärki kanda tasu edasi võrgu kasutajale. Otsusega kooskõlastatud Sagedusreservide Tasu ilma edasiarveldamise mehhanismiga on seega eesmärgi saavutamiseks ebavajalik abinõu.

3.7.4 Otsus ei täida ka mõõdukuse kriteeriumit. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumine ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust (3-3-1-10-03, p 46). Elering AS finantsneutraalsuse tagamise eesmärk on kahtlemata oluline, kuid seejuures mitte ainus bilansiteenuse hinnastamise metoodika kooskõlastamise eesmärk (Määruse 2017/2195 artikli 44 (2) kohaselt tuleb tagada ka majandusliku tulemi arveldamine võrgu kasutajale). Otsusega kinnitatud Metoodika tagab Elering AS finantsneutraalsuse äärmiselt ulatusliku ja intensiivse sekkumisega põhiõigustesse (eeskätt PS § 32 sätestatud omandiõigusesse) – Elering AS dikteerib bilansihalduritele tariife vastavalt vajadusele ning vaid kahekuulise etteteatamisega. Kaasnev riive põhiõigustele on ulatuslikum kui seadusest tulenevatel rahatrahvidel, kuivõrd trahvimäära saab isik vähemalt objektiivsetel (seaduses sätestatud) alustel prognoosida. Ülemäärase põhiõiguste riive tõttu ei ole Otsus mõõdukas ega proportsionaalne.

3.7.5 Konkurentsiamet ei ole taganud Metoodika kooskõlastamisel proportsionaalsust (sobivust, vajalikkust ega mõõdukust), mistõttu on Otsus õigusvastane. Õigusvastase otsuseni on viinud kaalutusõiguse rikkumine – eeltoodud punktides kirjeldatud asjaoludega arvestamata

jätmine ning üksnes Elering AS finantsneutraalsuse saavutamisele keskendumine. Sama eesmärk tuleks (ja on võimalik) saavutada õiguspäraselt – bilansihaldurite põhiõiguste riivet minimeeriva bilansiteenuse hinnastamise meetodi kooskõlastamisega.

- 3.8 Eeltoodust lähtuvalt on Konkurentsiameti 05.04.2024 otsus nr 7-10/2024-007 sisuliselt õigusvastane osas, millega kooskõlastati Elering AS bilansiteenuse arvutamise uus meetodika, mistõttu palume Otsuse selles osas kehtetuks tunnistada.**

4 MENETLUSLIKUD KÜSIMUSED

- 4.1 Vaidetähtaeg.** Otsus nr 7-10/2024-007 tehti 05.04.2024. Vaie haldusaktile tuleb esitada 30 päeva jooksul (HMS § 75), kusjuures puhkepäevale langev tähtaeg loetakse saabunuks puhkepäevale järgneval esimesel tööpäeval (tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 136 lg 8). Järelikult on käesolev vaie esitatud tähtaegselt.
- 4.2 Esindus.** AS Alexela nimel esitavad käesoleva vaide Advokaadibüroo COBALT advokaadid Mart Blöndal ja Taaniel Sivonen, kelle esindusõigust tõendab Konkurentsiametile 26.04.2024 esitatud volikiri. Elektrum Eesti OÜ nimel esitab käesoleva vaide juhatuse liige Agnes Makk. Eesti Energia AS nimel esitavad käesoleva vaide juhatuse liikmed Marlen Tamm ja Kristjan Kuhi.
- 4.3 Menetluspost.** Vaide esitajad paluvad kõik menetlusküsimused edastada AS Alexela lepinguliste esindajate menetlusposti aadressile menetus@cobalt.legal.

Lisad:

- 1)** Elering AS 25.03.2024 elektrituru nõukoja presentatsioon (27 lehel).

Lugupidamisega

/digitaalselt allkirjastatud/

Mart Blöndal
vandeadvokaat
AS Alexela lepinguline esindaja

/digitaalselt allkirjastatud/

Taaniel Sivonen
vandeadvokaadi abi
AS Alexela lepinguline esindaja

/digitaalselt allkirjastatud/

Agnes Makk
Elektrum Eesti OÜ juhatuse liige

/digitaalselt allkirjastatud/

Marlen Tamm
Eesti Energia AS juhatuse liige

/digitaalselt allkirjastatud/

Kristjan Kuhi
Eesti Energia AS juhatuse liige